

Varje hem kräver respekt

Ett hem är ett hem även om det bara är en kartong under en bro. Om någon har sovit där ska det behandlas med respekt. För att värna den rätten bildades föreningen Hem.

– Inga andra organisationer besöker romernas läger. Det är bara vi, säger **Sven Hovmöller**, ordförande för [föreningen Hem i Stockholm](#).

Det första besöket i ett läger ändrade inriktningen på hans eget liv. 2013 var människor som tiggde på Stockholms gator en ny företeelse. Sven Hovmöller hade sett det i Spanien, där han tidigare bott, och i Kina, där hans fru kommer ifrån.

– Vi har aldrig tidigare haft det under min livstid i Sverige. Som en av tusentals kommunalpolitiker hade jag ett visst ansvar att hålla koll på vad som händer i samhället. Jag ville förstå bättre vad det handlade om.

Han började gå på möten med Nätverket EU-migranter. Initiativtagare var **Thomas Hammarberg**, bland mycket annat tidigare Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter, kulturarbetaren **Hans Caldaras** och **Mats Åberg**, före detta svensk ambassadör i Rumänien.

– Det hade varit en stor avhysning av hundra personer som bodde i ett läger i Högdalen i södra Stockholm. Många unga i anslutning till kulturhuset Cyklopen engagerade sig, ställde sig i vägen för polis och grävsopor. Allt det här var nytt då, lagen skulle prövas, kronofogden ville avhysa alla på olika ställen samtidigt.

En svensk kvinna som var mycket aktiv för romernas rättigheter letade efter nya platser där husvagnarna kunde stå. Sven Hovmöller tipsade om en grusplan i Sollentuna, där han satt i kommunfullmäktige för Socialdemokraterna. En smal kil bredvid motorvägen. Det var bullrigt och inga grannar fanns som kunde se från sina köksfönster.

– Det var en perfekt plats. Jag hade storslagna planer. Jag hyrde en bajamaja i tre månader för egna pengar, det är enda gången de haft tillgång till det. Firman lastar av den och tömmer sedan var fjortonde dag. Jag ordnade ett partytält för svenskundervisning och samhällsinformation.

Husvagnarna började komma, små skjul byggdes, inom ett par dagar bodde hundra människor på platsen. Sven Hovmöller åkte dit.

– Det var en religiös omvändelse, jag vill inte säga så men jag har inget bättre uttryck. Jag tappade intresset för mitt jobb på universitet. Det bleknade så enormt inför den fruktansvärda misären. Att människor ska bo i kojor i Sverige, det är så fullständigt främmande. Nu kom de till min kommun. Folk stod med dunkar och frågade om jag kunde hjälpa dem att fixa vatten.

Sven Hovmöller är professor emeritus vid institutionen för material- och miljökemi på Stockholms universitet. Då var han 65 år och hade 50 procents tjänst kvar i två år till. Han hade fajtats om olika frågor inom den akademiska världen i 25 år.

– Där hade vi fått rätt och då var det inte lika kul längre. Sollentuna kommun ansökte direkt om avhysning hos kronofogden.
– De gjorde copypaste på Stockholms ansökan. De hade så bråttom så de hann inte korrläsa, det stod kvar att "Stockholms stad ansöker". Det var riktigt, riktigt dåligt. Men vi var så fullständigt i gasen.

Sven Hovmöller och hans vänner ringde runt till media. Det här var innan den stora tillströmningen av flyktingar 2015 och intresset var stor

– Jag hade hela S-gruppen bakom mig och jag gav kommunstyrelsens ordförande, som var moderat, chansen att ändra tjänstemännens beslut. Jag vädjade till honom men han tog det som att jag hotade honom och blev bara arg.

Den 1 mars flyttade romerna in, den 8 mars blev det avhysning.

– Jag klädde upp mig i skjorta och slips. Polis spärrade av,

de hade schaktmaskiner. Jag gick rakt igenom. Sa: "jag sitter i fullmäktige, jag är bara här för att kolla vad som pågår i kommunen". Ett gäng anarkistiska trummare sattes sedan dit för olagligt trummande. Några av våra vänner kedjade fast sig inne i skjulen. Man kallade in nationella insatsstyrkan, plockade in folk i en gammal avlagd SL-buss. Ingvar som var 86 år satt där i bussen fångad av polisen och var så nöjd över att delta i aktionen.

Efteråt tänkte Sven Hovmöller att det inte går att ha stora läger, med 100-150 personer.

– Det är bättre att dela upp sig, sprida riskerna. De närmsta veckorna var det polisens högsta prio att hitta lägren, de spanade med helikopter. Om någon nu tror att jag är paranoid finns det flygfoton i avhysningsbeslut hos kronofogden.

"Det är bara vi som besöker lägren", säger Sven Hovmöller från föreningen Hem.

Foto: Anne-Marie Grave

Plötsligt hade de stora frågorna kommit till fullmäktige i

Sollentuna. Det var nu föreningen Hem bildades. I samband med avhysningen var det många små aktionsgrupper, organisationer och nätverk som arbetade tillsammans, så snart någon skulle uttala sig, eller skriva ett upprop till media, skulle alla underteckna. Man kände att det var bättre att bilda en egen organisation, enbart för frågan om att kunna få ha ett hem. Sedan dess har föreningen funnits på plats vid ett 40-tal avhysningar, framförallt i Stockholms stad. Regelverket har hårdnat, och förhållandena blivit ännu sämre.

– Avhysning är ett jättestort ingrepp i privatlivet, hemfridsbrott har regleringar som går tillbaka till Magnus Ladulås. I gamla hus på Skansen kan man se tiggargjälkar. De finns en bit in i stora rummet, dit fick tiggarna gå och ropa efter husfolket, när det inte fanns ringklockor. De fick inte gå längre.

De lagar och regler som finns idag med delgivningsplikt till de personer som bor i bostaden vid en förestående vräkning, förhandling med socialtjänsten och avbetalningsplaner för hyra, är inte skrivna för ur – fattiga människor som flyttar in och ut i ett läger. Avhysningen av ett tältläger i stadsdelen Sorgenfri i Malmö i november 2015 förde med sig att reglerna ändrades.

– Det mänskliga har tagits bort. Då kom polisen först och fotograferade av alla idkort och skrev upp de informerade på en lista. Den som inte blivit informerad kunde inte avhysas. Det behöver man inte längre bry sig om. Nu sätter man i bästa fall bara upp en lapp som de som bor där inte kan läsa, på svenska eller rumänska. De flesta är analfabeter.

Sven Hovmöller hänvisar till Europakonventioner där det står om illegala bosättningar.

– Ett hem är ett hem även om det bara är en kartong under en bro. Om man har sovit där ska man behandlas med viss respekt. Vid vräkning ska myndigheterna varna, ge en rimlig tidsfrist, sedan får man flytta. Det följde kronofogden till punkt och pricka tidigare, alla fick ett diarienummer.

Namn och mobiltelefonnummer till kronofogden lämnades ut. Det gick att ringa både en söndag och en kväll och ha långa samtal. Nästa morgon var den personen på plats vid avhysningen.

- Allt det försvann efter Sorgenfri. Om Amnesty vill veta hur många avhysningar som har gjorts så går inte det. Vi klagade på regelverket då, men nu ser vi det som fanns som i ett skimmer av mänskliga rättigheter.

Det föreningen Hem försöker få till stånd idag, men misslyckas med, är en dialog med Stockholms stad om att romerna själva står för flytten när det blir aktuellt. Då kan en rivning ske sakta och försiktigt, material kan återanvändas. Föreningen Hem tar ansvar för att området städas.

- Då slipper vi köpa nya presenningar. Alla kan få med sig sina täcken. Polisen behöver inte ropa "go go Rumania" och jaga och trakassera fattiga. Kommunen behöver inte lägga hundratusentals kronor på städning.

Sven Hovmöller ler när han säger att det inte är någon slump att han är en av flera professorer som engagerar sig i frågan om romernas mänskliga rättigheter.

- Vi är tränade i att leta upp en svår fråga, ta reda på svaret. Och vi har uthållighet. Han har jobbat med folkrörelser i hela sitt liv. När han var 14 år gick han med i nykterhetsrörelsen. Det finns ingen bättre skolning tycker han.

- Att jobba med något där du vet mycket, talar för döva öron och folk tycker du är tokig. Det är en bra grund för att stå i snålblåsten utan att behöva vara rädd.

Efter att ha arbetat halvtid ideellt för nykterhetsrörelsen under många år blev nästa långvariga engagemang förlaget Ordfront.

- Att investera i en tryckpress då kändes som en bra grej, man vet aldrig när tryckfriheten är hotad.

Sedan blev det några giftermål och skilsmässor och barn.

– Men jag hade blivit beroende att konflikterna, att slåss och försvara mig, jag gillar striden. Som barn var jag strykrädd och svagast i klassen, jag kunde springa men inte kasta boll eller stöta kula, jag blev alltid vald sist.

Men att gå med i Socialdemokraterna 1990, var låg striden där?

– Jag var för vänster för S så jag tänkte att då går jag med för att inte partiet ska glida åt höger. Jag ville vara med i hela samhällspolitiken.

Det blev tio år i opposition i kommunfullmäktige mellan 2005 och 2015 i Sollentuna. Arbetet i Föreningen Hem idag handlar fortfarande om boendesituationen, men också om att de rumänska romerna ska ha möjlighet att få arbete och lära sig läsa och skriva.

Sven Hovmöller är mycket stolt över svenskundervisningen, en dag i veckan, året runt i kulturhuset Cyklopen. För några av deltagarna är det första gången de blir bekanta med bokstäver överhuvudtaget.

– Deras erfarenhet av skola är väldigt olika, många gånger har de negativa erfarenheter. Innan någon börjar tänka på att lära sig något behöver personen ha känslan att det här kan vara bra för mig. Vi är både seriösa och skrattar och har roligt. Dock skrattar vi aldrig åt eleverna.

För svenskar som fått vänja sig vid att fattiga som tigger är en del av gatubilden och som blir irriterade har Sven en viss förståelse.

– När det ser likadant ut efter ett år, två år och fem år, då blir kanske vissa lessna och besvikna. Tänker att det blir aldrig bättre. Blir sura, irriterade och förbannade. Det kan vara så. Men tänk på Sverige för 150 år sedan, då är man på romernas situation i Rumänien idag.

Romerna gör precis som man ska i ett EU med fri rörlighet för människor och kapital menar han. De tar sig någon annanstans.

– Om du är på en plats där den enda fabriken lagts ner, då ska

du flytta. Inom EU har 4 miljoner av 23 i Rumänien flyttat efter diktatorn Ceausescus fall 1989. Inget annat land har avfolkats så snabbt. Doktorander, läkare och högutbildade flyttar. Om det bland dem flyttar med 10 000 fattiga då säger man "det klarar vi inte av". Vilket jäkla snack!

Text: Anna Fredriksson

Foto: Anne-Marie Grave och Sven Hovmöller

Lågbetalda gästarbetare städar efter att traktorer rivit skjulen.

Foto: Sven Hovmöller